

Wat mijn oordeel is over het steunen van de liberale pers, behoef ik u na wat ik over het adverteeren in z.g.n. neutrale bladen schreef, niet meer te zeggen.

Maar ik vrees, dat uw beweren, als zouden „sommige gereformeerden, ook leeraars, de liberale kranten op ieder gebied steunen“, wat ondoordacht is.

Als u er inderdaad zoo kent, zult u goed doen met hen persoonlijk daarover te onderhouden.

Ik geef u toe, dat zulk een houding raadselachtig is. Doch van een poging om dit raadsel voor u op te lossen moet u me ontslaan.

D. te G. Uw klacht, dat het adverteeren van onzen kant in liberale bladen in de hand gewerkt wordt doordat men zich in zijn zaken door geloofsgenooten ziet passeeren, kan gegrond zijn. En dan is het stellig goed, dat daarop eens de aandacht gevestigd worde.

U zult me echter toestemmen, dat het, bij de beantwoording van de betreffende vraag, niet op mijn weg lag dat te doen.

H. M. O. te H. Dank voor uw schrijven.

Tot mijn spijt kan ik het echter niet met u eens zijn. Ook in andere kringen dan de onze kan men kennissen en vrienden hebben die belang stellen in ons familieleven, en als men deze niet anders dan door een advertentie in een niet-verwant blad kan bereiken, acht ik het een eisch van beleefdheid, dien weg in te slaan.

V.

F.

LITERATUUR EN KUNST.

Nieuwe kinderboeken.

Het is weer de tijd van het jaar, dat in 't bijzonder voor de kinderlectuur belangstelling bestaat en allerwege gevraagd wordt naar voorlichting over wat op dat breede terrein nieuw is verschenen.

Enkele weken geleden reeds, lofwaardig vlug dus, kwam de Zondagsschoolvereniging „Jachin“ met haar jaarlijksche beoordeeling van Zondagsschoollectuur uit. Als gewoonlijk worden in dit verslag, dat als een nummer van de periodiek der vereniging verschijnt¹⁾, besproken de boeken en boekjes, die door de christelijke uitgevers in den handel worden gebracht en voor uitreiking op Zondagsscholen e.d. bestemd zijn. Naar men weet geschiedt de beoordeeling van deze lectuur naar de beginselen, die de Gereformeerde Zondagsschoolvereniging „Jachin“ aan haar arbeid ten grondslag heeft gelegd en die ten vorige jare, ter gelegenheid van het 40-jarig jubileum der Boekbeoordeeling, nog eens in een afzonderlijke brochure zijn aangegeven. Van elk boek(je) wordt een nauwkeurige omschrijving gegeven wat betreft formaat, pagineering, illustratie, prijs, enz., een zakelijk en duidelijk overzicht van den inhoud geboden en een principieel waardeoordeel gegeven en uitgesproken, door den Redacteur uit de verslagen der Commissiën samengesteld. Wie jaarlijks van deze voortreffelijke gegevens gebruik maakt, heeft den omvangrijken arbeid, die aan dit verslag wordt ten koste gelegd, leeren waardeeren en zal ook voor dit jaar met deze „Boekbeoordeeling“ zijn voordeel weten te doen. En degenen, die haar nog niet kennen, raden wij een kennismaking ten zeerste aan. Ons werd een exem-

¹⁾ „De Zondagsschool“ van Nov. 1926 (Utz. van Jachin's Bureau voor Uitgaven, Schoterboschstraat 4, Schoten bij Haarlem).

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.

Gisbertus Voetius.

VIII. In „Meerdere Vergaderingen“

In het loffelijk getuigenis, dat Voetius bij zijn vertrek ontving, verklaarde de Gorcumse classis ook dat hij zijn ijver in de zaak des Heeren had betoond door prompt en flink te verriichten, wat hem in de classicale vergaderingen werd opgelegd. En dat was niet weinig, doch ik zal hier niet uitweiden over de talrijke classicale commissiën, waarin hij werkzaam is geweest, al zou daarover veel belangwekkends kunnen verteld worden, bijvoorbeeld, om slechts iets te noemen, over de moeilijkheden met de gebroeders Geisteranus, die zich beiden, na de Dordtsche Synode, geheel onverwacht, als Remonstranten ontpoeten en moesten worden afgezet. Ik zal mij echter beperken tot Voetius' deelneming aan Synodale Vergaderingen. Toen, na 1608 de Staten van Holland het bijeenkomen der jaarlijksche particuliere Synoden, zoo wel in het Noordelijk als in het Zuidelijk deel der provincie, beletten, heeft de kerk van Amsterdam het initiatief genomen tot het houden van zoogenoemde „vergaderingen van correspondentie“, om het kerkverband op deze wijze zooveel mogelijk te handhaven; van een tweetal dezer vergaderingen, in Juni 1617 te Amsterdam en in Augustus 1618 te 's-Gravenhage, staat het vast dat ze door Voetius zijn bijgewoond. In het laatstgenoemde jaar, 1618, viel eindelijk het besluit tot het houden der zooulang gewenschte Nationale Synode, en nu konden ook de particuliere Synoden niet meer worden tegengehouden. Die van Zuidholland kwam van 8 October tot 6 November 1618 te Delft bijeen, en de jeugdige

plaat ter aankondiging gezonden en we beginnen gaarne dit artikel over „Kinderboeken“ met een woord van dankbare erkenning voor het uitnemende werk, dat „Jachin“ in dezen verricht en tegelijk van warme aanbeveling van de „Boekbeoordeeling“ bij ieder, die omtrent deze soort van lectuur eenige aanwijzing behoeft.

De boeken, die wij in dit artikel willen behandelen, vallen buiten het bestek van Jachin's „Boekbeoordeeling“. Ze zijn, wat we noemen, „neutraal“, dat wil dus zeggen, niet van een religieus gehalte. Herhaaldelijk al hebben we in ons blad er op gewezen, dat we voor onze kinderen in de eerste plaats christelijke lectuur begeren en daaraan ook altijd de voorkeur geven. Niettemin zijn er onder de niet-christelijke boeken toch ook wel verscheidene, die niet ongeschikt zijn voor onze jongens en meisjes, en die we zonder bezwaar hun in handen kunnen geven. Op enkele daarvan willen we in dit artikel dan wijzen, uitgaande van den regel dien we in deze rubriek zooveel mogelijk volgen, dat we de aandacht vestigen op nieuw-verschenen boeken, die in 't algemeen gesproken, aanbeveling verdienen.

Allereerst noemen we dan het derde deeltje van de serie „Zonnig leven“, kinderboeken van den kinderschrijver Jac. v. d. Klei. In hetzelfde formaat als de beide eerste („Muis, Muis, blijf in je huis“ en „In 't Kabouterbosch“) uitgegeven, wordt in „Het Kroontje van den Kabouterkoning“ bij kleurige en pakkende platen, die telkens de geheele linker pagina van het boek in beslag nemen, in vierregelige, makkelijke versjes verteld van het verloren kroontje van den kabouterkoning, door de kinderen van den boschwachter teruggebracht aan de kabouters, die nu hun dankbaarheid toonen door een kruidentrank te bereiden voor een der kinderen, als het ziek is. Voor de kleintjes is dit onschuldige verhaaltje met z'n mooie prenten aantrekkelijk en aardig.

Bij denzelfden Uitgever²⁾ verscheen ook een verhaal voor grotere jongens, eveneens van Jac. v. d. Klei, „De Schat in de vluchtgang“. Hier hebben we een boek van het bekende type, vol van afwisselend gebeuren en spannende tooneelen, zooals ze de aandacht der jongens van plm. 12 jaar boeien. En er is geenerlei reden om de lectuur van dit verhaal te ontraden. 't Vertelt van een pienteren jongen, die bij zijn grootvader logeert en in een donkere gang onder grootvaders oude huis een familieschat vindt, die daar al sinds jaren verborgen was en waarnaar grootvader steeds vruchteloos had gezocht. Er komt van alles rondom deze hoofdzak voor: een overval van grootvader in het bosch, een inbrekershistorie, 't verhaal van Wijn's gevangenschap in het hol der dieven, enz. gebeuren allemaal, waarin de jonge lezers van heeler harte zullen meeleven, maar iets dat minder gewenscht is of al te sensationeel, is er niet in. We hebben liever andere boeken voor onze jongens, dan die avontuur-verhalen, maar wat hier wordt geboden is ten slotte toch aannemelijker kost dan de vaak zoo zouteloze kwajongens-bravoure, die in vele van deze boeken wordt opgedischt. Er zit tenminste karakter in den held van 't verhaal.

Een zelfde algemeene waardeering zou ik willen uitspreken voor twee soortgelijke boeken voor jongens van 10—12 van Ch. Krienen, „Prettige dagen“ ('t verhaal van vakantie-gevoelen op een

²⁾ A. G. Schoonderhoek, Laren (N.B.).

predikant van Heusden was een der vier gedeputeerden, die de classis Gorinchem daarheen afvaardigde. Het was de taak dezer Synode om zes leden voor de Nationale Synode aan te wijzen, vier predikanten en twee ouderlingen, en Voetius genoot blijkbaar in zulk een mate het vertrouwen van zijne medeleden, dat men hem, den nog geen dertig jaren tellenden dienaar des Woords uit het kleine Heusden, afvaardigde naast drie gezaghebbende mannen als Lydius van Dordrecht, Arnoldi van Delft en Hommius van Leiden. Juist een week na het sluiten der particuliere Synode, werd, op Dinsdag den 13den November 1618, de Nationale Synode geopend. Het spreekt van zelf dat zijn jeugdige leeftijd Voetius heeft weerhouden om in deze aanzienlijke vergadering op den voorgrond te treden, en wellicht heeft ook zijne onaanzienlijke gestalte — hij was, als Zacheus, klein van persoon — daar toe bijgedragen. Toch heeft hij voor de Zuidhollandsche gedeputeerden verscheidene adviezen gesteld, o.a. over den doop van jonge kinderen van Heidensche ouders; met zijn gevoelen dat deze ongeoorloofd was, ook al werden zulke kinderen in Christelijke gezinnen opgevoed, heeft de Synode zich vereenigd. Geheel overeenkomstig zijn aanleg, heeft hij een uitvoerig dagboek van wat er te Dordrecht voorviel gehouden, dat echter helaas niet meer te vinden is, niettegenstaande hij in zijn testament uitdrukkelijk bepaald had waar het blijven moest. Het bleef voor Voetius zijn leven lang een hartverheffende gedachte, dat hij deze zoo hoogst gewichtige vergadering der binnen- en buitenlandsche Gereformeerde Kerken had mogen bijwonen, en hij heeft haar in zijne geschriften steeds tegen aanvallen van allerlei aard verdedigd.

boerderij en „Frank Vrijdag“, al is dit laatste, 't vertelsel van een flinken jongen, wel wat heel zoet en onnatuurlijk.³⁾

Bijzondere vermelding verdient „Henk Halbers, Een Reis door het Panamakanaal naar Indië, door K. de Bohl“. Dit is niet een fantasie-geschiedenis of spanning-verhaal, maar de onderhoudende beschrijving van een evenement, dat gelukkig tot het verleden behoort: de reis naar Indië over Amerika en Japan, zooals die in 1917 wegens den verscherpten duikbootenoorlog moest worden gemaakt. Ze wordt hier gegeven in den voor jongens interessanten vorm van een geregeld verhaal, waarin Henk Halbers, een jongen als zij, die dus hun belangstelling heeft en opmerkt wat ook hun aandacht trekken zou, de hoofdpersoon is. Deze Henk Halbers maakt met z'n ouders de reis (die 86 dagen duurt) aan boord van de „Grotius“ en voertdurend reizen de jonge lezers met hem mee. Verschillende havens worden aangedaan, en dan is Henk Halbers natuurlijk haantje de voorste als de loods aan boord komt of de pascontroleur, of de dokter; hij volgt met levendige aandacht het bunkeren, het laden en lossen; hij praat met de dekbemannen over allerlei voorwerpen en hun gebruik; hij doet mee aan spelen en wedstrijden, die den vaartijd moeten korten. En als de passagiers aan land gaan, in Colon, San Francisco, Yokohama, Hong-kong is Henk Halbers weer een en al actie: kijkt overal tegelijk, wijst op menschen en dingen, staat voor groote gebouwen en winkelramen, voortdurend geïnteresseerd en met jongensachtige vrijmoedigheid zich van alles op de hoogte stellend.

Zoo krijgen de lezers een levendigen en geheel naar hun eigen belangstelling gericht indruk van verre landen en volken, van het leven aan boord en in de havens en er gebeurt genoeg, om het geheel voor hun besef een verhaal te doen zijn; de illustraties dragen daartoe nog het hunne bij.

Zoodanige stof nu is m.i. de meest verkieselijke voor jongensboeken. Ze laat genoeg ruimte aan de fantasie en concentreert toch de aandacht op werkelijke dingen; ze biedt aan alle kanten de gelegenheid om de aandacht gespannen te houden, zonder dat daartoe allerlei avonturen-bedenksels noodig zijn; ze houdt de gedachten frisch en zuiver. En, vergis ik mij niet te zeer, dan heeft ze ook de volle attentie van de doorsnee-lezers.

Dit boek lijkt mij dan ook voor jongens van plm. 15 jaar geschikte lectuur. Alleen moet ik er bij zeggen, dat enkele minder gewenschte uitdrukkingen het ietwat ontsieren.

Eveneens aan te bevelen voor jongens van plm. 15 jaar is m.i. het lijvige boek van S. D. La Febre, „Ascon de Fries“, een verhaal uit den Romeinsch-Bataafschen tijd onzer geschiedenis. Met den jongen Frieschen held Ascon als middelpunt vertelt het van den strijd der Friezen en Bataven tegen de Romeinen, van hun onderworpenheid aan de „bondgenooten“, hun gedwongen dienen in de Romeinsche legioenen. Daardoorheen lezen we allerlei omtrent verhoudingen en opvattingen van dien tijd, over godsdienst en godsdienstige voorstellingen, over deugden en gebreken der Germanen en Romeinen. En in de avonturen, die Ascon beleeft, is meer dan voldoende aanwezig het element, dat een jongen in zijn boek vinden wil,

³⁾ Beide uitgaven van Gebr. Kluiterman, Alkmaar.

⁴⁾ Utz. van G. B. v. Goor Zonen, Gouda.

⁵⁾ Utz. van W. J. Thieme & Cie, Zutphen.

⁶⁾ Utz. van Gebr. Kluiterman, Alkmaar.

Na de honderdtachtig zittingen der Synode, tot zij op den 29sten Mei 1619 gesloten werd, te hebben bijgewoond, moest hij acht weken later alweer zijne gemeente voor eenigen tijd vaarwel zeggen, daar de classis hem afvaardigde naar de provinciale Synode, welke den 23sten Juli te Leiden bijeen kwam. In deze Synode moesten de Remonstrantsgezinde predikanten en hoogerleeraren verschijnen om te verklaren of zij zich met de Canones van Dordt wilden conformeren. Voetius heeft daar tot zijn groot verdriet moeten medewerken om verscheidene zijner vroegere studievrienden af te zetten en zijn leermeester Bertius te censureren. Voorts werd hij door dezelfde Synode met een tweetal andere leden geëministeerd om te Gouda orde op de zaken te stellen. Gouda was altijd een broeinest van ketterij geweest. Reeds in de laatste jaren der 16e eeuw had men er veel moeite gehad met den onrechtzinnigen Hermannus Herbarts; de prediking van den Heidelbergischen Catechismus was er steeds nagelaten, en in 1607, kort na den dood van Hermannus, was zene „Corte onderwysinghe der kinderen in de Christelijke religie“ verschenen waarvan de antwoorden — kon het vroemer? — alleen uit Bijbelteksten bestonden, en die berucht is geworden als de „Goutse catechismus“. Te Gouda had Dirck Volckertszoon Coornhert, de onvermoeide bestrijder van het Calvinisme, geruimen tijd gewoond, en Vorstius had, toen hem de toegang tot zijn Leidschen catheder werd belet, er een toevluchtsoord gevonden. De magistraat was er Remonstrantsch en had de leiders der doleerenden, die tegen de prediking der drie Arminiaansche predikanten bezwaar hadden, ontschutterd en ontpoorterd, en niet alleen hun, maar zelfs ook hunnen vrouwen en kinderen, verboden nering te drijven. Eerst in het laatst van

surf. I
drijving
Ten
van 10
het I
Zwar
haal v
wegen,
liefte
teekeni
de stol
beschri
moeder
onze, n
behoor
alles

In 't
boeken
zijn. Te
slot. Mi
kon. m
boeken
overwe
lezen.

Er is
stroom,
schiede
voeding
Duitsch
het his
uit het
de cha
voeding
kringen
de mer
dat wo

Bij d
te com
met zij
zich op
Nietz
de hon
zich op
vonden
opzicht
opvoede
samenl
wetten
dien ve
de „sp
drag ge
historis
onmoge
leven k
van het
Het
lijke zij
historie
volledig
zonder
zonder

1618 w
kerkgeb
sche S
gepredi
De L
sche re
kerker
raad al
de Groo
terugge
velt, die
stond, z
werden
Voetius
magistra
predik
is zoo
verme
mogelijk
komen.
merkt
stolt w
den ma
afzettin
gebleve
Herbert
niet va
Zondags
deze „v
dat nie
alsoo s
broeder
met ste
de voor
gelach
gebed v